Uppsala kommun

KOMMUNREVISIONEN
Missivskrivelse

Datum:
2019-02-25

Diarienummer:
KRN-2019/8

Mottagare
Kommunstyrelsen
Omsorgsnämnden
Utbildningsnämnden
Gatu- och samhällsmiljönämnden
Arbetsmarknadsnämnden
Äldrenämnden

Kommunfullmäktige, för kännedom

Granskning av intern kontroll

KPMG har av Uppsala kommuns revisorer fått i uppdrag att granska Kommunstyrelsens, Utbildningsnämndens, Gatu- och samhällsmiljönämndens, Arbetsmarknadsnämndens, Omsorgsnämndens samt Äldrenämndens arbete med intern kontroll. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2018.

Vår samlade bedömning är att Kommunstyrelsen i dagsläget inte kan säkerställa att samtliga nämnders arbete med intern kontroll är tillräckligt. Nämnderna arbetar inte enhetligt och följer inte kommunens reglemente, riktlinjer och andra styrdokument avseende intern kontroll till fullo.

Likt den granskning som KPMG genomförde under 2017, bedömer vi att följande fortfarande gäller:

- Det är för stor skillnad på de planer för intern kontroll som fastställs av olika nämnder.
- Det är för stor skillnad i omfattning på de redovisningar som görs av resultat av uppföljningar av intern kontroll.
- I planerna för intern kontroll 2019 är det fortfarande för stor skillnad i omfattning mellan olika nämnder och flera nämnder torde behöva utöka sitt internkontrollarbete.

Mot bakgrund av genomförd granskning rekommenderar vi Kommunstyrelsen att:

- Ge stöd till nämnderna i arbetet med intern kontroll och uppföljningen av denna för att skapa enhetlighet i hela kommunen.
- Säkerställa att nämnderna har ett tydligt och enhetligt angreppssätt i arbetet med intern kontroll.

Postadress: Uppsala kommun, Kommunrevisionen, 753 75 Uppsala
Kommunrevisionens kansli, telefon: 018-727 11 32
E-post: Kommunrevisionen@uppsala.se
www.uppsala.se

- Utarbeta en riktlinje om att förtroendevalda ska delta i arbetet med väsentlighets- och riskanalyser. Detta arbete föregår fastställande av internkontrollplaner. Detta har påtalats från Revisionen tidigare år.
- Se till att samtliga nämnder inkluderar de obligatoriska moment som lyfts i reglemente och riktlinje för intern kontroll.
- Se till att riktade utbildningsinsatser angående intern kontroll till förtroendevalda genomförs.

Revisionen begär yttrande över revisionens iakttagelser, från Kommunstyrelsen och samtliga berörda nämnder, utifrån följande frågeställningar, senast 2019-05-15 till kommunrevisionen@uppsala.se och till det sakkunniga biträdet, bo.adel@kpmg.se.

- Med avseende på den genomförda granskningen, vilka åtgärder avser ni att genomföra i syfte att komma tillrätta med de påtalade bristerna?
- Under vilken tidsperiod avser ni att genomföra dessa åtgärder?
- Hur kommer ni att avläsa effekten av dessa åtgärder?
- Hur kommer dessa åtgärder att påverka innehållet i nästa revision av internkontrollplanen?
- Om ni inte anser att revisionens granskning behöver besvaras eller att den har aktuell bäring på ert nuvarande arbete vänligen utveckla skälen till er bedömning.

För kommunrevisionen

Karolina Larfors

Karolina Larfors
Ordförande

Granskning av intern kontroll 2018

Revisionsrapport
Uppsala kommun

KPMG AB

2019-02-01

Antal sidor 15

Antal bilagor 1

© 2019 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

KPMG AB
Granskning av intern kontroll 2018

2019-02-01

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Inledning/bakgrund	3
2.1	Syfte	3
2.2	Granskningsmål och revisionsfrågor	3
2.3	Avgränsning	4
2.4	Revisionskriterier	4
2.5	Projektorganisation	4
2.6	Metod och utgångspunkter	4
3	Resultat av granskningen	5
3.1	Styrdokument	5
3.2	Kommunstyrelsens sammanställning av planer för internkontroll 2017	7
3.3	Planer för uppföljning av intern kontroll 2018	9
3.4	Nämndernas arbete med internkontroll i praktiken	12
4	Svar på revisionsfrågor	12
Bilaga 1	Metod och utgångspunkter	15

© 2019 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification KPMG Confidential

KPMG AB
Granskning av intern kontroll 2018

2019-02-01

1 Sammanfattning

KPMG har av Uppsala kommuns revisorer fått i uppdrag att granska Kommunstyrelsens, Utbildningsnämndens, Gatu- och samhällsmiljönämndens, Arbetsmarknadsnämndens, Omsorgsnämndens samt Äldrenämndens arbete med intern kontroll. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2018.

Vår samlade bedömning är att Kommunstyrelsen i dagsläget inte kan säkerställa att samtliga nämnders arbete med intern kontroll är tillräckligt. Arbetet sker i nuläget inte heller på ett enhetligt sätt.

Likt den granskning som KPMG genomförde under 2017, bedömer vi att följande fortfarande gäller:

- Det är för stor skillnad på de planer för intern kontroll som fastställs av olika nämnder.
- Det är för stor skillnad i omfattning på de redovisningar som görs av resultat av uppföljningar av intern kontroll.
- I planerna för intern kontroll 2019 är det fortfarande för stor skillnad i omfattning mellan olika nämnder och flera nämnder torde behöva utöka sitt internkontrollarbete.

Mot bakgrund av genomförd granskning rekommenderar vi Kommunstyrelsen att:

- Ge stöd till nämnderna i arbetet med intern kontroll och uppföljningen av denna för att skapa enhetlighet i hela kommunen.
- Säkerställa att nämnderna har ett tydligt och enhetligt angreppssätt i arbetet med intern kontroll.
- Utarbeta en riktlinje om att förtroendevalda ska delta i arbetet med väsentlighets- och riskanalyser. Detta arbete föregår fastställande av internkontrollplaner. Detta har påtalats från Revisionen tidigare år.
- Se till att samtliga nämnder inkluderar de obligatoriska moment som lyfts i reglemente och riktlinje för intern kontroll.
- Se till att riktade utbildningsinsatser angående intern kontroll till förtroendevalda genomförs.

© 2019 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

2 Inledning/bakgrund

Revisionen granskar årligen den interna kontrollen i Kommunstyrelsen och nämnder. I slutsatserna från den granskning som genomfördes under 2017 bedömde KPMG att arbetet med intern kontroll utvecklats. Fortfarande gällde dock:

- Det är relativt stor skillnad i omfattning på de planer som fastställs av olika nämnder.
- Det är relativt stor skillnad i omfattning på de redovisningar som görs av resultatet av uppföljningar enligt plan.
- Det är inom många områden en relativt stor andel avvikelser i de kontroller som görs.
- I planerna för uppföljning av internkontroll 2018 är det fortfarande en relativt stor skillnad i omfattning mellan olika nämnder och flera nämnder torde behöva utöka sin uppföljning av internkontroll.

I början av 2018 genomförde Revisionen en mindre enkät riktad till förtroendevalda i kommunen. En slutsats från erhållna svar var att de flesta förtroendevalda inte aktivt deltar i arbetet med intern kontroll. Det är Revisionens uppfattning att förtroendevalda i nämnderna bör delta aktivt i detta arbete, särskilt i de väsentlighets- och riskanalyser som görs och som ligger till grund för internkontrollplanerna och de områden som följs upp. Uppföljningen av intern kontroll bör redovisas och behandlas åtminstone i anslutning till redovisning av tertial- och årsbokslut i respektive nämnd. Utbildningsinsatser torde också kunna öka kunskapen om och förståelsen för intern kontroll. De samlade styrdokumenten som finns i kommunen och som berör intern kontroll bedömer vi är bra och ändamålsenliga.

De förtroendevalda revisorerna har i sin riskanalys för 2018 bedömt att nämndernas arbete med intern kontroll behöver följas i en fördjupningsgranskning genom fördjupning i riskanalyser och planer för uppföljning av intern kontroll i totalt sex olika nämnder; Kommunstyrelsen, Utbildningsnämnden, Gatu- och samhällsmiljönämnden, Arbetsmarknadsnämnden, Omsorgsnämnden samt Äldrenämnden.

2.1 Syfte

Syftet med granskningen är att ge underlag för att bedöma om nämndernas arbete med intern kontroll är tillräckligt.

I frågeställningen ingår att bedöma hur ledamöter i Kommunstyrelsen och nämnderna uttolkar och utövar sitt ansvar för den interna kontrollen och även bedöma utbildningsbehov inom området.

2.2 Granskningsmål och revisionsfrågor

Inom ramen för det övergripande syftet ska följande frågor besvaras eller belysas:

- Är nämndernas process för riskanalys och framtagning av plan för uppföljning av internkontroll ändamålsenlig?
- Vilka förtroendevalda deltar i framtagande av riskanalyser?

© 2019 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

- Har de förtroendevalda tillräcklig kunskap om intern kontroll? Finns det ett utbildningsbehov inom området?
- Är riskanalyserna rimliga utifrån nämndernas verksamhetsområden?
- Finns det en enhetlighet i processerna för framtagning av riskanalyser och planer för uppföljning av intern kontroll? Finns goda exempel på processer i nämnder som skulle kunna användas för att utveckla andra nämnders arbete inom området?
- Är planerna för uppföljning av intern kontroll ändamålsenligt utformade?
- Hur relateras kontrollerna i planerna för uppföljning av internkontroll till de kontroller som finns inbyggda i verksamhetsprocesser och administrativa processer? Hur hanteras skillnaden mellan förebyggande och upptäckande kontroller?
- Hur samordnas kommunövergripande risker och kontroller mellan Kommunstyrelsen och nämnderna inom områden som etik, offentlighet, upphandling, inköp, redovisning, IT-säkerhet m m?

2.3 Avgränsning

Granskningen har avsett den interna kontrollen under 2018 och har omfattat Kommunstyrelsen, Utbildningsnämnden, Gatu- och samhällsmiljönämnden, Arbetsmarknadsnämnden, Omsorgsnämnden samt Äldrenämnden.

2.4 Revisionskriterier

Vi har utgått från Kommunallagens krav på tillräcklig intern kontroll.

Vi har även utgått från den s k Coso-modellens formulering av syftet med intern kontroll;

- Ändamålsenlig och effektiv verksamhet
- Efterlevnad av lagar och förordningar
- Tillförlitlig finansiell rapportering

2.5 Projektorganisation

Granskningen har utförts av Anders Petersson, certifierad kommunal yrkesrevisor, under ledning av Bo Ädel, uppdragsansvarig och auktoriserad revisor.

2.6 Metod och utgångspunkter

För granskningens metod och utgångspunkter, se bilaga 1.

© 2019 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

3 Resultat av granskningen

3.1 Styrdokument

3.1.1 Reglemente för intern kontroll inom Uppsala kommun och dess helägda bolag

Reglementet är antaget den 26 mars 2007 av Kommunfullmäktige. Reglementet syftar till att säkerställa att styrelser och nämnder har en tillfredställande intern kontroll, vilket innebär att de med rimlig grad av säkerhet ska se till att följande uppnås:

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet
- Tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten
- Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, policyer och riktlinjer

Reglementet innehåller en miniminivå för den interna kontrollen i Uppsala kommun. Utöver reglementet ska respektive nämnd eller styrelse utarbeta de regler som anses vara nödvändiga för den egna verksamheten samt tillämpningsanvisningar för reglementet.

Kartläggning och analys av risker i verksamheternas processer ska göras. I anslutning till detta ska även bedömning av väsentlighet och risk ske. Av logiska och resursskäl måste det ske avvägningar mellan bedömd risknivå och resursåtgång. Riskanalyserna blir därefter grunden för nämndens eller Kommunstyrelsens uppföljning av den interna kontrollen i den årliga internkontrollplanen.

Den interna kontrollen ska omfatta:

- Verksamhetskontroller
- Kontroller av system och rutiner
- Kontroll av regler, policyer och beslut
- Finansiell kontroll
- Kontroll avseende oegentligheter, mutor och jäv

Kommunstyrelsen ska ha uppsikt över samtliga nämnders verksamhet och har därmed ansvaret för den interna kontrollen på ett kommunövergripande plan. Detta i särskilt avseende för uppfyllandet av Kommunfullmäktiges mål.

Nämnden har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom sitt verksamhetsområde och ska därvid tillse att en organisation för internkontrollen upprättas, samt anta regler och anvisningar för den egna interna kontrollen.

Angående uppföljning av internkontroll, ansvarar Kommunstyrelsen för att internkontrollreglemente efterlevs. Varje nämnd har en skyldighet att styra arbetet med den interna kontrollen och löpande följa upp det interna kontrollsystemet inom sitt verksamhetsområde. Som grund för nämndernas styrning ska riskbedömningar genomföras på en årlig basis. En internkontrollplan ska minst innehålla:

- Vilka rutiner och kontrollmoment som ska följas upp

© 2019 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

- Omfattningen på uppföljningen
- Vem som ansvarar för att utföra uppföljningen
- Till vem och hur uppföljningen ska rapporteras
- När rapportering ska ske
- Genomförd riskbedömning

Resultatet av uppföljningen av den interna kontrollen ska rapporteras på en årlig basis till nämnden.

Per den 31 december varje år ska nämnderna rapportera:

- Analys och utvärdering av system och rutiner för internkontroll
- Resultat av uppföljningen av den interna kontrollen till Kommunstyrelsen
- Redovisning av antagen internkontrollplan för kommande verksamhetsår

Med utgångspunkt från nämnders rapporter ska Kommunstyrelsen utvärdera kommunens samlade system för internkontroll och rapportera till Kommunfullmäktige. Denna rapport ska vid behov innehålla förslag på åtgärder för förbättring av de gemensamma rutiner som kommunen har.

3.1.2 Riktlinje för nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhetsplanering och uppföljning samt interna kontroll

Riktlinjen är antagen 14 september 2016 av Kommunstyrelsen. Riktlinjen reglerar arbetet med att utveckla och följa upp verksamhets- och affärsplaner och tillhörande budgetar. Den beskriver även arbetet med intern kontroll som ingår i den årliga verksamhetsplaneringen och uppföljningen för nämnder. Riktlinjen ska användas när nämnderna tar fram verksamhetsplaner och internkontrollplaner. Enligt dokumentet bör riktlinjen ses som ett komplement till *Reglemente för internkontroll inom Uppsala kommun och dess helägda bolag* genom att förtydliga hur arbetet med intern kontroll ska genomföras.

Riktlinjen beskriver framtagandet av internkontrollplan och beskriver att en god intern kontroll kännetecknas av:

- Tydlig ansvarsfördelning i form av delegationsordning, behörighetstilldelning eller liknande
- Riskidentifiering och riskanalys kopplad till uppdrag och verksamhet
- Kontrollaktiviteter för att förhindra fel samt åtgärder för att eliminera och/eller minimera identifierade risker
- Information/kommunikation så att alla får den information de behöver för att styra, följa upp och rapportera
- Uppföljning som resulterar i förslag till förbättringar

Nämnden avgör vilka risker som behöver följas upp, men utöver de risker som nämnden själv har identifierat ska internkontrollplanen alltid innehålla kontrollmoment

© 2019 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

inom verksamhetskontroller, kontroller av system och rutiner, kontroll av regler, policyer och beslut, finansiell kontroll samt kontroll avseende oegentligheter, mutor och jäv.

Av internkontrollplanen ska det framgå vad som ska kontrolleras, när och hur kontrollen ska göras, vem som är ansvarig samt hur rapportering ska ske. Internkontrollplanen ska beslutas senast den 31 december och därefter anmälas till Kommunstyrelsen.

Uppföljning av internkontrollplanen ska sammanfattas minst en gång per år i en rapport som nämnden beslutat om. Föregående års internkontrollplan ska följas upp senast den 31 januari och rapporten ska omfatta vad som har kontrollerats, hur kontrollen genomförts, resultat av kontrollen, åtgärder med anledning av resultatet av kontrollen samt tidpunkt för när förbättringen ska vara genomförd. Uppföljningsrapporten anmäls till Kommunstyrelsen i samband med rapportering av årsbokslut.

3.1.3 Vägledning för arbetet med nämndernas interna kontroll

Styrdokumentet är normerande och fattat av chefen för staben för kvalitet och utveckling den 14 mars 2018. Dokumentet kompletterar *Reglemente för internkontroll inom Uppsala kommun och dess helägda bolag* och *Riktlinje för nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhetsplanering och uppföljning samt interna kontroll.* Vägledningen syftar till att ge stöd i arbetet med nämndernas interna kontroll.

Dokumentet innefattar en grundlig genomgång av intern kontroll som begrepp, dess definition och process. Till skillnad från reglementet och riktlinjen fördjupar sig vägledningen i internkontrollens olika delar för att på det sättet ge underlag till nämnderna i deras arbete med intern kontroll.

3.2 Kommunstyrelsens sammanställning av planer för internkontroll 2017

Enligt 10 § i reglementet för intern kontroll ska Kommunstyrelsen utvärdera kommunens samlade system för intern kontroll och rapportera till Kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen bedömer att nämndernas internkontrollplaner för 2017 hade kontrollmoment som i regel låg på en mer övergripande nivå och bedömdes vara möjliga att genomföra. Samtliga kontrollmoment var kopplade till risker i riskregistret och momenten bedömdes i stort som lämpade att hantera riskerna.

Av nämndernas avrapporteringar bedömer Kommunstyrelsen tre hålla en god kvalitet, nio en acceptabel kvalitet och två en lägre nivå. I ett av fallen där avrapporteringen har en lägre kvalitet bedöms detta till stor del bero på brister i utformningen av kontrollmomenten. Detta är någonting som tros ha bättre förutsättning för 2018 års avrapportering då den berörda nämndens internkontrollplan för 2018 är betydligt bättre utformad.

Kommunstyrelsens allmänna intryck är att internkontrollen i kommunen genomförts på ett transparent sätt och att den under 2017 var godtagbar. I stort sett har samtliga planerade kontrollmoment genomförts, dock så redovisas det inte i rapporterna i detalj för vad som granskats och hur granskningen har genomförts.

De slutförda kontrollerna bedöms av Kommunstyrelsen ha haft möjlighet att upptäcka åsyftade brister. Totalt redovisas 136 kontrollmoment och 50 upptäckta brister för

© 2019 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

kontrollmoment avseende år 2017 och detta avser samtliga nämnder. Kommunstyrelsen skriver att bristerna framförallt är av mindre allvarlig art.

3.2.1 Styrelse och nämnders uppföljning av intern kontroll 2017

För 2017 blev resultatet vad gäller uppföljningen av intern kontroll för Kommunstyrelsen och övriga granskade nämnder enligt följande:

Styrelse/nämnd	Kontrollområden	Anmärkningar	Område
KS	19	11	Lokalförsörjning Hantering av anläggningstillgångar Bristande prioriteringar Kunskap om mutor, jäv och representation Bisysslor Hot och våld Bristyrken Samordnad planeringsprocess Kunskap om diarieföring Registrering i diariet Bristande analyser
AMN	15	2	Bristande kunskap om agerande vid hotfulla situationer Okunskap om ramavtal
GSN	9	5	Prioriteringsarbete Krishantering Regelefterlevnad Uppföljning av underleverantörer Personalomsättning
OSN	17	3	Myndighetsprocessen Ekonomiprocessen Hälso- och sjukvårdsprocessen

© 2019 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

UBN	7	2	Rutin för diarieföring Rutin för anmälningar om kränkande behandling
ÄLN	8	1	Oegentligheter, mutor och jäv
Totalt	**75**	**24**	

Resultatet ovan är KPMGs sammanställning av de sex styrelser och nämnder som granskningen har omfattat. Redovisningen är baserad på respektive nämnds/styrelses avrapportering av intern kontroll 2017. Kategoriseringen är gjord utifrån om nämnden eller Kommunstyrelsen själv har anmärkt kontrollområdet.

I Kommunstyrelsens sammanställning av uppföljning av internkontrollen framgår det att det finns skillnader mellan nämnderna när det gäller omfattning på avrapporteringarna. Till exempel är Utbildningsnämndens utvärdering på tre sidor, medan Omsorgsnämnden inte avrapporterar uppföljningen separat, utan inkluderar det i sitt Årsbokslut 2017 med Verksamhetsplan 2018-2019 och Budget 2018. Vissa nämnders utvärderingar omfattar 15 till 20 sidor.

3.2.2 Kommentarer

Som ett resultat av att nämnderna tolkar kommunens reglemente och riktlinje kring intern kontroll på olika sätt blir både avrapporteringens omfattning och dess innehåll väldigt divergerande. För att säkerställa ett mer enhetligt arbete kring internkontrollplaner och uppföljning bör Kommunstyrelsen utarbeta en tydligare rutin för nämnders avrapportering av den interna kontrollen.

3.3 Planer för uppföljning av intern kontroll 2018

Styrelsers och nämnders planer för uppföljning av intern kontroll är likvärdiga inför 2018 jämfört med 2017. Det totala antalet kontrollmoment för 2018 är 138 och för 2017 var det 136.

För de nämnder och styrelser som denna granskning omfattar har det skett en mindre ökning från 75 till 80 kontrollområden mellan år 2017 och 2018.

© 2019 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

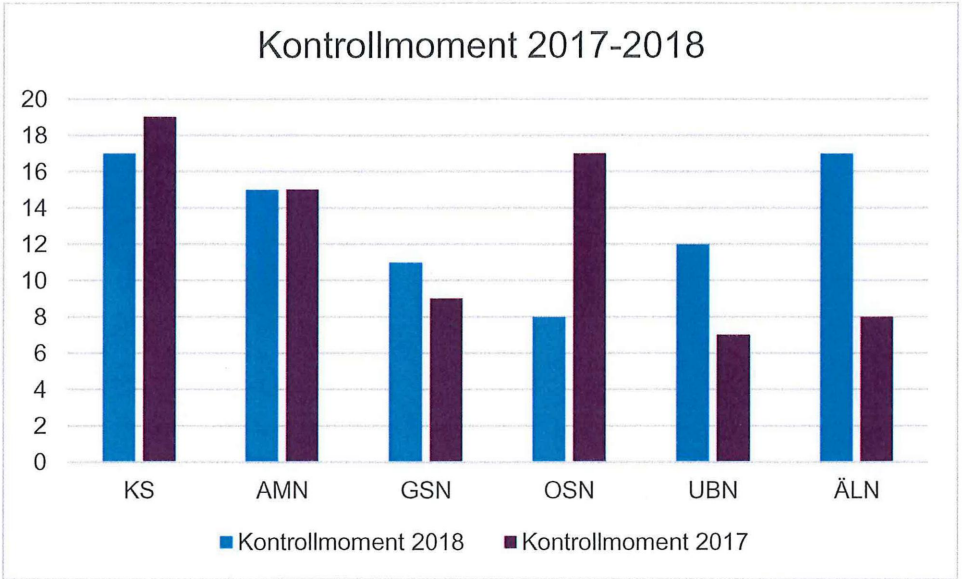

För de styrelser och nämnder som omfattas av granskningen är det genomsnittliga antalet kontrollmoment 13,3 för 2018. Kommunstyrelsen har 17 kontrollmoment och därmed flest. Som jämförelse har Äldrenämnden 5 och därmed minst.

Av de styrelser och nämnder som omfattas av granskningen finns det även skillnader i ökning och minskning av kontrollmoment mellan 2017 och 2018. Till exempel har Utbildningsnämnden ökat antalet kontrollmoment från 8 till 17. Omsorgsnämnden har minskat antalet kontrollmoment från 17 till 8.

I Kommunstyrelsens sammanställning av internkontrollplaner 2018 kommenterar Kommunstyrelsen att antalet kontroller inte är avgörande för internkontrollplanens kvalitet, men att det kan finnas en koppling mellan antalet kontroller och deras förmåga att täcka nämndens verksamhetsområde och risker vad gäller måluppfyllelse.

Styrelse/nämnd	Verksamhetskontroller	Kontroller av system och rutiner	Kontroll av efterlevnad av regler, policyer och beslut	Finansiell kontroll	Kontroll avseende oegentligheter, mutor och jäv
KS	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
AMN	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja
GSN	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
OSN	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
UBN	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja
ÄLN	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja

© 2019 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

I tabellen ovan framgår de områden som enligt kommunens reglemente ska omfattas av den interna kontrollen.

Av de styrelser och nämnder som omfattats av granskningen har 5 av 6 inkluderat kontroll avseende oegentligheter, jäv och mutor i sin internkontrollplan för 2018. Gällande de övriga fem områdena som den interna kontrollen ska omfatta har 3 styrelser/nämnder angett i sin internkontrollplan att de ska kontrollera dessa områden.

Enligt Kommunstyrelsens sammanställda bedömning kring 2018 års internkontrollplaner har det skett en ökning i antal återrapporteringstillfällen. De flesta nämnder har minst tre återrapporteringstillfällen per år.

Av de styrelser och nämnder som omfattats av granskningen finns det stora skillnader i hur ofta respektive styrelse/nämnd planerar att återrapportera. Till exempel planerar Arbetsmarknadsnämnden att återrapportera en gång per år, medan resterande styrelser/nämnder har minst tre återrapporteringstillfällen. Dessa tillfällen är planerade att sammanfalla med delårs- och årsbokslut.

3.3.1 Kommentarer

Vi kan konstatera att de sex styrelser och nämnder som omfattats av granskningen skiljer sig i flera avseenden. Antalet kontrollmoment varierar från 17 till 8. Liksom Kommunstyrelsen vill vi poängtera att antalet kontroller inte är avgörande för internkontrollplanens kvalitet, men att det kan ligga till nämndens fördel och dess förmåga att täcka sitt verksamhetsområde och de eventuella risker som finns för måluppfyllelse, med ett större antal kontroller.

Ett annat avseende som styrelserna/nämnderna skiljer sig åt i är återrapporteringen. Enligt reglementet för internkontroll ska respektive nämnd eller styrelse rapportera per den 31 december varje år. Det finns således inga vidare krav eller förväntningar på ytterligare rapportering. Trots det rapporterar de flesta av styrelserna/nämnderna minst tre gånger om året och det i samband med delårs- och årsbokslut.

Vidare finner vi stor diskrepans i utformningen av respektive nämnds interna kontroll. Som beskrivet i reglemente och riktlinje för internkontrollplan ska den interna kontrollen omfatta verksamhetskontroller, kontroller i system och rutiner, kontroll av efterlevnad av regler, policyer och beslut, finansiell kontroll samt kontroll av oegentligheter, mutor och jäv. Trots att det finns dokumenterat vad som ska ingå är det endast 3 av 6

© 2019 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

styrelser/nämnder som har tagit samtliga kontrollområden i beaktande. Två nämnder har beaktat ett av fem kontrollområden och en har inte beaktat något kontrollområde.

Med bakgrund av detta rekommenderar vi Kommunstyrelsen att utarbeta rutiner som kan säkerställa ett mer enhetligt arbete kring intern kontroll avseende bl a kontrollområde, kontrollmoment och återrapportering.

3.4 Nämndernas arbete med internkontroll i praktiken

I de intervjuer som vi genomfört har vi fått intrycket att de förtroendevalda tidigare överlämnat arbetet med intern kontroll till tjänstemännen, men att styrelserna/nämnderna nu börjat involvera sig i större utsträckning kring arbetet med riskbedömning. T ex anordnade den politiska majoriteten i en nämnd en workshop under 2017 tillsammans med förvaltningen där man gemensamt gick igenom vad som ansågs vara en risk. Inför arbetet med internkontrollplanen 2019 har nämnden planerat en workshop för samtliga förtroendevalda i nämndens arbetsutskott och förvaltningsledningen. En annan nämnd har tre år i rad anordnad en strategikonferens (lunch till lunch) där samtliga förtroendevalda i nämnden och förvaltningen deltagit för att värdera risker. Ett annat exempel på att nämnderna mer involveras i arbetet med riskbedömning är en nämnd som inför internkontrollplanen 2019 blivit inbjudna till förvaltningen för att delta i riskbedömningen. För två nämnder deltar ordförande för nämnden i förvaltningens ledningsgrupp när det gäller arbetet med att identifiera risker. Ordförande bollar sedan dessa frågor med presidiet. Dragning görs/information ges sedan till övriga i nämnden.

Andra nämnder (just nu bara GSN) har ålagt arbetet med riskanalys och internkontrollplan till respektive förvaltning. De förtroendevalda som i dagsläget inte deltar i arbetet kring riskanalys har vid våra intervjuer konstaterat att politiken borde vara mer delaktig.

Av granskningen har framkommit att styrelserna/nämnderna överlag anser att de förtroendevalda behöver mer kunskap om internkontroll och riskanalyser. Den utbildning som kommunen anordnar vid varje ny mandatperiods start anses vara en bra introduktion till internkontroll och riskanalys, men de förtroendevalda menar att det behövs mer.

3.4.1 Kommentarer

Vi ser det som nödvändigt att de förtroendevaldas delaktighet i utformningen av internkontrollplan och framförallt riskanalyser fortsätter att utvecklas. De goda exempel som finns bör spridas bland styrelserna/nämnderna och Kommunstyrelsen bör stötta de nämnder som släpar efter kring internkontroll. Vidare bör det anordnas utbildningar som specifikt utbildar förtroendevalda inom området för att på det sättet skapa incitament till att faktiskt delta i arbetet kring riskanalyser m m.

4 Svar på revisionsfrågor

- **Är nämndernas process för riskanalys och framtagning av plan för uppföljning av internkontroll ändamålsenlig?**

  Det kan konstateras att arbetssättet delvis är ändamålsenligt vad gäller Kommunstyrelsens och nämndernas process för riskanalys och

© 2019 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

framtagning av plan för uppföljning av internkontroll. Några nämnder ligger i framkant när det kommer till att delta i utformandet av riskanalys och internkontroll, medan andra ligger efter. Nämnderna tenderar att ålägga förvaltningen arbetet med internkontroll, inklusive riskanalysarbetet. Sammantaget talar detta för att nämndernas process inte är ändamålsenlig i sin helhet.

- **Vilka politiker deltar i framtagande av riskanalyser?**

  På motsvarande vis som beskrivits ovan så har arbetet med riskanalyser varit olika i de olika styrelserna/nämnderna. Granskningen har visat på att styrelse/nämnder deltar på olika sätt i framtagandet av riskanalyser och vissa har helt ålagt ansvaret att ta fram riskanalyser på förvaltningen.

- **Har politikerna tillräcklig kunskap om intern kontroll? Finns det ett utbildningsbehov inom området?**

  Det finns en skillnad mellan Kommunstyrelsens och nämndernas kunskapsnivåer avseende intern kontroll. De som aktivt involveras i arbetet kring intern kontroll anser sig besitta en större kunskap än de som inte deltar i arbetet. Överlag anser de förtroendevalda själva att det finns ett utbildningsbehov. Sammanfattningsvis har inte de förtroendevalda tillräcklig kunskap om intern kontroll.

- **Är riskanalyserna rimliga utifrån nämndernas verksamhetsområden?**

  Samtliga styrelser och nämnder anser att deras riskanalyser är rimliga utifrån sina respektive verksamhetsområden.

- **Finns det en enhetlighet i processerna för framtagning av riskanalyser och planer för uppföljning av internkontroll? Finns goda exempel på processer i nämnder som skulle kunna användas för att utveckla andra nämnders arbete inom området?**

  I dagsläget bedömer vi att det saknas en enhetlighet i processerna för framtagandet av riskanalyser och planer för uppföljning av intern kontroll. Det finns dock goda exempel i nämnder att följa för att utveckla andra nämnders arbete inom området.

- **Är planerna för uppföljning av intern kontroll ändamålsenligt utformade?**

  I dagsläget finns det bara krav på ett formellt återrapporteringstillfälle. Trots det sker det fler återrapporteringar i samband med delårsrapporter etc.

- **Hur relateras kontrollerna i planerna för uppföljning av intern kontroll till de kontroller som finns inbyggda i verksamhetsprocesser och administrativa processer? Hur hanteras skillnaden mellan förebyggande och upptäckande kontroller?**

  Vissa av de områden som ingår i Kommunstyrelsens/nämndernas internkontrollplaner fångas även upp inom ramen för den löpande uppföljningen och rapporteringen av verksamhet och ekonomi. De rutiner/processer som finns med i internkontrollplanen är de som

© 2019 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

respektive förvaltning/nämnd bedömer som extra väsentliga utifrån ett väsentlighets- och riskperspektiv. I de internkontrollplaner vi granskat sker ingen distinkt uppdelning av kontroller i förebyggande respektive upptäckande.

- **Hur samordnas kommunövergripande risker och kontroller mellan Kommunstyrelsen och nämnderna inom områden som etik, offentlighet, upphandling, inköp, redovisning, IT-säkerhet m m?**

  Enligt kommunens reglemente för internkontroll framgår det att det finns fem kontrollområden som samtliga styrelser och nämnder ska inkludera i sina internkontroller. Dessa avser verksamhetskontroller, kontroll av system och rutiner, kontroll av regler, policyer och beslut, finansiell kontroll samt kontroll avseende oegentligheter, mutor och jäv.

Datum som ovan

KPMG AB

Bo Ädel

Uppdragsansvarig, auktoriserad revisor

Anders Petersson

Certifierad kommunal yrkesrevisor

© 2019 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

Bilaga 1 Metod och utgångspunkter

Metod

Vår metod har bestått av följande delar:

- Intervjuer
- Dokumentgranskning
- Analyser

Intervjuer har skett med:

- Kommunstyrelsens presidium
- Arbetsmarknadsnämndens presidium
- Gatu- och samhällsmiljönämndens presidium
- Omsorgsnämndens presidium
- Utbildningsnämndens presidium
- Äldrenämndens presidium

Följande dokument har granskats:

- Kommunstyrelsens bokslut 2017
- Reglemente för intern kontroll inom Uppsala kommun och dess helägda bolag
- Riktlinje för nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhetsplanering och uppföljning samt interna kontroll
- Nämnder och styrelsers uppföljningar av internkontrollplaner 2017
- Nämnder och styrelsers internkontrollplaner 2018
- Nämnder och styrelsers riskregister 2018

Revisionskriterier

Vi har utgått från Kommunallagens krav på tillräcklig internkontroll.

Vi har även utgått från den s k Coso-modellens formulering av syftet med internkontroll;

- Ändamålsenlig och effektiv verksamhet
- Efterlevnad av lagar och förordningar
- Tillförlitlig finansiell rapportering

© 2019 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential